

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ**

**ПРОГРАМА
ВСТУПНОГО ІСПИТУ ЗІ СПЕЦІАЛЬНОСТІ**
з комплексу фахових дисциплін
для вступників на освітньо-наукову програму
«Економіка природокористування та охорони навколишнього середовища»
третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти
спеціальність С1 «Економіка та міжнародні економічні відносини»
галузь знань С «Соціальні науки, журналістика, інформація та міжнародні
відносини»
Кваліфікація: доктор філософії з економіки

Голова комісії, гарант
освітньо-наукової програми
_____ /Ірина НОВАКОВСЬКА/

Київ - 2026

Програма вступного іспиту зі спеціальності для вступників на освітньо-наукову програму «Економіка природокористування та охорони навколишнього середовища» третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти зі спеціальності С1 «Економіка та міжнародні економічні відносини».

Програму розглянуто на засіданні Вченої ради факультету землевпорядкування НУБіП України. Протокол № 12 від 20 квітня 2026 року.

Розроблено проєктною групою у складі:

1. **Ірина НОВАКОВСЬКА**, доктор економічних наук, професор, професор кафедри земельного кадастру, гарант ОНП;

2. **Олександр ШЕВЧЕНКО**, доктор економічних наук, доцент, декан факультету землевпорядкування;

3. **Ольга ДОРОШ**, доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри управління земельними ресурсами;

4. **Тарас ЄВСЮКОВ**, доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри геодезії та картографії;

5. **Андрій МАРТИН**, доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри землевпорядного проектування;

6. **Наталія МЕДИНСЬКА**, доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри земельного кадастру;

7. **Інна АЛЕКСЄЄВА**, здобувач вищої освіти за спеціальністю С1 «Економіка та міжнародні економічні відносини» (ОНП «Економіка природокористування та охорони навколишнього середовища»);

8. **Дмитро ЗАРУБА**, випускник ОНП «Економіка природокористування та охорони навколишнього середовища», перший заступник Голови Державної екологічної інспекції України;

9. **Анатолій ПОЛТАВЕЦЬ**, доктор економічних наук, доцент, Голова правління громадської організації «Асоціація фахівців землеустрою України».

У програмі визначено зміст вступного іспиту зі спеціальності, вимоги до рівня підготовленості вступників, структуру екзаменаційного завдання, критерії оцінювання та порядок оцінювання результатів відповідно до Правил прийому на навчання до НУБіП України у 2026 році.

1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Програма вступного іспиту зі спеціальності розроблена для осіб, які вступають до аспірантури НУБіП України на основі НРК7 для здобуття ступеня доктора філософії за освітньо-науковою програмою «Економіка природокористування та охорони навколишнього середовища».

Вступний іспит зі спеціальності є складовою конкурсного відбору та проводиться у порядку, визначеному Правилами прийому НУБіП України на навчання для здобуття вищої освіти у 2026 році, рішеннями Приймальної комісії та цією програмою.

Зміст програми охоплює теоретичні, методологічні, методичні та прикладні питання економіки природокористування, охорони навколишнього середовища, аграрної та земельної політики, економічного аналізу, моделювання, прогнозування, управління ресурсним потенціалом і сталого розвитку.

2. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ ВСТУПНОГО ІСПИТУ

Метою вступного іспиту зі спеціальності є комплексне оцінювання рівня фахової підготовленості вступників, їх здатності до наукового аналізу, узагальнення теоретичних положень і застосування економічного інструментарію для розв'язання складних наукових і практичних завдань у сфері економіки природокористування та охорони навколишнього середовища.

Основними завданнями вступного іспиту є перевірка:

- знання фундаментальних положень економічної науки, аграрної, земельної та екологічної політики;
- розуміння сучасних методів економічного аналізу, моделювання та прогнозування;
- уміння застосовувати теоретичні положення до аналізу проблем природокористування, землекористування та сталого розвитку;
- здатності формулювати обґрунтовані висновки, здійснювати критичний аналіз і пропонувати науково обґрунтовані рішення.

3. ВИМОГИ ДО РІВНЯ ПІДГОТОВЛЕНOSTІ ВСТУПНИКІВ

До участі у вступному іспиті допускаються особи, які мають ступінь магістра або освітньо-кваліфікаційний рівень спеціаліста. Вступник повинен володіти державною мовою, мати системні знання з економічної теорії,

методології економічних досліджень, економіки природокористування, охорони навколишнього середовища, земельних відносин та сталого розвитку.

Вступник має продемонструвати здатність до самостійної науково-дослідної діяльності, логічного й аргументованого викладу матеріалу, використання понятійно-категоріального апарату економічної науки та застосування методів економічного аналізу до фахових проблем.

4. СТРУКТУРА ВСТУПНОГО ІСПИТУ ТА ПОРЯДОК ОЦІНЮВАННЯ

Вступний іспит зі спеціальності проводиться у формі екзаменаційного завдання, що містить тестові завдання та відкриті питання з комплексу фахових дисциплін. Максимальна кількість балів за вступний іспит становить 200 балів.

Структура екзаменаційного завдання:

Вид завдання	Кількість	Оцінювання	Максимум
Тестові питання з однією правильною відповіддю	30	2 бали за кожную правильну відповідь	60 балів
Тестові питання з декількома правильними відповідями	15	6 балів за кожне питання	90 балів
Відкриті питання	5	до 10 балів за кожную відповідь	50 балів
Разом	50	-	200 балів

Оцінювання відкритих питань здійснюється за такими критеріями: повнота розкриття змісту питання; правильність використання економічної термінології; логічність і послідовність викладу; здатність до аналітичного узагальнення; аргументованість висновків. Результати вступного іспиту враховуються під час розрахунку конкурсного бала у порядку, визначеному Правилами прийому НУБіП України.

Особи, які без поважних причин не з'явилися на вступний іспит у визначений розкладом час або отримали результат нижче мінімального значення, встановленого Правилами прийому, до участі в конкурсному відборі не допускаються. Перескладання вступного іспиту не допускається, крім випадків, прямо передбачених законодавством та Правилами прийому.

5. ОРІЄНТОВНІ ПИТАННЯ ВСТУПНОГО ІСПИТУ

Економічна теорія та державна економічна політика

1. Сучасні економічні теорії та їх застосування в дослідженнях економіки природокористування.
2. Державне регулювання економіки в умовах сталого розвитку.
3. Інституційні засади розвитку національної економіки.
4. Макроекономічна політика та економічне зростання.
5. Конкурентоспроможність економіки в умовах глобалізації.
6. Інноваційна модель економічного розвитку.
7. Цифрова трансформація економіки.
8. Поведінкова економіка та прийняття управлінських рішень.

Економіка природокористування та екологічна економіка

9. Теоретичні засади економіки природокористування.
10. Концепція сталого розвитку та її економічний зміст.
11. Природний капітал як складова національного багатства.
12. Економічна оцінка природних ресурсів.
13. Економічна оцінка екосистемних послуг.
14. Екологічні обмеження економічного розвитку.
15. Екологічна безпека як складова економічної безпеки держави.
16. Економічні механізми охорони довкілля.

Земельна політика та економіка землекористування

17. Земельна політика України в сучасних умовах.
18. Ринок земель та економічні механізми його функціонування.
19. Економічне регулювання землекористування.
20. Економічні засади управління земельними ресурсами.
21. Земельний кадастр як інформаційна основа економічного управління.
22. Нормативна та експертна грошова оцінка земель.
23. Економічні інструменти охорони земель.
24. Просторове планування територій та його економічне значення.

Екологічна політика та міжнародний досвід

25. Європейський зелений курс (European Green Deal).
26. Цілі сталого розвитку ООН та економічні механізми їх реалізації.
27. Циркулярна економіка (Circular Economy).
28. Зелена економіка (Green Economy).
29. Кліматична політика Європейського Союзу.
30. Вуглецеве регулювання та механізм СВАМ.
31. ESG-принципи у розвитку економіки.
32. Зелене фінансування та сталі інвестиції.

Методологія економічних досліджень

- 33.Методологія сучасних економічних досліджень.
- 34.Методи економічного аналізу.
- 35.Економіко-математичне моделювання.
- 36.Кореляційно-регресійний аналіз.
- 37.Панельні дані в економічних дослідженнях.
- 38.Економетричні моделі прогнозування.
- 39.Big Data в економічних дослідженнях.
- 40.GIS-технології в економіці природокористування.

Економіка природних ресурсів

- 41.Економіка водокористування.
- 42.Економіка лісокористування.
- 43.Економіка мінерально-сировинних ресурсів.
- 44.Економічні механізми поводження з відходами.
- 45.Відновлювані природні ресурси та їх економічна оцінка.
- 46.Біоекономіка як напрям сучасного розвитку.

Сучасні напрями розвитку економічної науки

- 47.Цифровізація управління природними ресурсами.
- 48.Smart Governance та Smart City.
- 49.Штучний інтелект у прийнятті економічних рішень.
- 50.Перспективи розвитку економіки природокористування в умовах післявоєнного відновлення України.

6. ЗРАЗКИ КОНТРОЛЬНИХ ЗАВДАНЬ

Тестове питання з однією правильною відповіддю (2 бали).

- 1. Який орган формує державну аграрну політику в Україні?
 - а) Міністерство економіки України;
 - б) Міністерство аграрної політики та продовольства України;
 - в) Міністерство фінансів України;
 - г) Верховна Рада України.

Тестове питання з декількома правильними відповідями (6 балів).

2. До складу ресурсного потенціалу сільськогосподарського підприємства входять:

- а) земельні ресурси;
- б) фінансові ресурси;
- в) трудові ресурси;
- г) матеріально-технічні ресурси.

Відкриті питання (до 10 балів за відповідь).

3. Закінчіть визначення: «Раціональне природокористування - це система _____, спрямованих на збереження природних ресурсів і забезпечення _____ розвитку суспільства».

4. Порівняйте економічну ефективність природокористування та екологічну ефективність природокористування.

5. Визначте три основні чинники, що впливають на формування сучасної екологічної політики України.

7. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Нормативно-правові акти

1. Конституція України: Закон України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр> (дата звернення: 07.04.2026).
2. Про освіту: Закон України від 05.09.2017 № 2145-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19> (дата звернення: 07.04.2026).
3. Про вищу освіту: Закон України від 01.07.2014 № 1556-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18> (дата звернення: 07.04.2026).
4. Про наукову і науково-технічну діяльність : Закон України від 26.11.2015 № 848-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/848-19> (дата звернення: 07.04.2026).
5. Про охорону навколишнього природного середовища : Закон України від 25.06.1991 № 1264-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1264-12> (дата звернення: 07.04.2026).
6. Про оцінку впливу на довкілля: Закон України від 23.05.2017 № 2059-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2059-19> (дата звернення: 07.04.2026).
7. Про стратегічну екологічну оцінку: Закон України від 20.03.2018 № 2354-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2354-19> (дата звернення: 07.04.2026).
8. Про Державний земельний кадастр: Закон України від 07.07.2011 № 3613-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3613-17> (дата звернення: 07.04.2026).
9. Про землеустрій: Закон України від 22.05.2003 № 858-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/858-15> (дата звернення: 07.04.2026).
10. Про управління відходами : Закон України від 20.06.2022 № 2320-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2320-20> (дата звернення: 07.04.2026).
11. Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року: Закон України від 28.02.2019 № 2697-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2697-19> (дата звернення: 07.04.2026).

Міжнародні документи та аналітичні доповіді

12. United Nations. *Transforming Our World: The 2030 Agenda for Sustainable Development*. New York: United Nations, 2015. URL: <https://sdgs.un.org/2030agenda> (дата звернення: 08.04.2026).
13. Intergovernmental Panel on Climate Change. *Climate Change 2023: Synthesis Report*. Geneva : IPCC, 2023. URL: <https://www.ipcc.ch/report/ar6/syr/> (дата звернення: 07.04.2026).
14. European Commission. *The European Green Deal*. Brussels : European Commission, 2019. URL: https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/priorities-2019-2024/european-green-deal_en (дата звернення: 08.04.2026).
15. World Bank. *World Development Report 2024: The Middle-Income Trap*. Washington, DC: World Bank, 2024. URL: <https://www.worldbank.org/en/publication/wdr2024> (дата звернення: 08.04.2026).
16. Organisation for Economic Co-operation and Development. *OECD Environmental Performance Reviews*. Paris: OECD Publishing, 2023–2025. URL: <https://www.oecd.org/en/topics/environmental-performance-reviews.html> (дата звернення: 08.04.2026).
17. Food and Agriculture Organization of the United Nations. *The State of Food and Agriculture 2024*. Rome: FAO, 2024. URL: <https://www.fao.org/publications/sofa/en/> (дата звернення: 08.04.2026).
18. United Nations Environment Programme. *Global Environment Outlook 7 (GEO-7)*. Nairobi : UNEP, 2025. URL: <https://www.unep.org/resources/global-environment-outlook-7> (дата звернення: 07.04.2026).

Монографії та підручники

19. Впровадження ініціатив із запобігання зміні клімату в заходах із землеустрою : монографія / колектив авторів: Й. М. Дорош, Б. О. Аврамчук, М. В. Братінова, Р. Ю. Деркульський, А. Й. Дорош, О. С. Дорош, Ш. І. Ібатулін, Г. М. Колісник, О. А. Лець, А. Г. Мартин, О. В. Сакаль, М. П. Стецюк, Р. А. Харитоненко. Київ : Компринт, 2023. 177 с.
20. Дергач А. В. Навчально-методичний посібник для підготовки до практичних занять та виконання самостійної роботи з дисципліни «Державні механізми управління інвестиційними програмами і міжнародними проектами» для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти спеціальності D3 «Менеджмент» ОП «Управління

- інвестиційною діяльністю та міжнародними проєктами». Київ : НУБіП України, 2025. 104 с.
- 21.Дорош Й. М., Салюта В. А., Дорош О. С., Сакаль О. В., Дорош А. Й., Харитоненко Р. А., Деркульський Р. Ю. Управління земельними ресурсами територіальних громад: децентралізаційна модель : монографія / за заг. ред. Й. М. Дороша. Київ : Компринт, 2023. 162 с.
 - 22.Дребот О. І., Височанська М. Я., Палапа Н. В., Бендасюк О. О., Мішенін Є. В., Ковалів О. І., Лазаренко В. І. Екологічні та соціально-економічні виклики аграрного сектору : монографія / за наук. ред. О. І. Дребот. Київ : Аграрна наука, 2024. 200 с. DOI: <https://doi.org/10.31073/978-966-540-623-5>
 - 23.Купріянич І. П., Дорош О. С., Сакаль О. В., Бутенко Є. В. Рациональне використання та охорона земель : навч. посіб. Київ : ФОП Гуляєва В. М., 2024. 404 с.
 - 24.Новаковська І. О., Гунько Л. А., Долинський І. М. Наукові засади сталого розвитку міського землекористування : монографія. Київ : Видавничий центр НУБіП України, 2023. 243 с.
 - 25.Соціоекономічний потенціал агроєкології : монографія / за ред. О. М. Бородіної; НАН України, Державна установа «Інститут економіки та прогнозування Національної академії наук України». Електрон. дані. Київ, 2025. 308 с. DOI: <https://doi.org/10.15407/978-617-14-0473-1>
 - 26.Novakovska I., Hunko L. Conceptual Principles of Land Protection in the Context of Sustainable Development. Kyiv : Komprint, 2024. 292 p.
 - 27.Novakovska I. O., Kustovska O. V. Economics of Land Use and Land Management. Part I : textbook. Kyiv : NUBiP of Ukraine, 2022. 408 p.